

VERENIGING
"ORDE DER VERDRAAGZAMEN"

Kon. Goedgekeurd d. 22 februari 1958, nr. 58

GEVESTIGD TE 'S-GRAVENHAGE



Gir. no. 468874 t.n.v. de Penningm. der "ODV", DEN HAAG

Uitsl. voor verslagen en abonn. Dovenetelweg 57a 's-Gravenhage Tel. 68.45.41.
Secretariaat: Graaf Willem de Rijkelaan 15 Leidschendam Tel: 070 - 275154

W E E K B L A D

nadruk verboden

21e jaargang nr.15

3 december 1976

x in de kantlijn betekent de vraag

- " " " " het antwoord

Goeden avond, vrienden.

Het is u bekend, dat wij niet alwetend of onfeilbaar zijn, dus denkt u zelf na. Maar vanavond dient u meer te doen, want het onderwerp voor heden dient door u uit de zaal gesteld te worden. Wat is uw voorstel?

D E N K E N

x

Ik denk. Wat doe ik dan? In feite vergelijk ik allerhande indrukken, die ik heb opgedaan met herinneringen, die reeds in mij aanwezig zijn. Vervolgens geef ik hieraan op emotionele of geestelijke basis een verdere interpretatie, waardoor een waardering ontstaat.

Het geheel doet dan denken aan een foto, die langzaam is omgewerkt tot een kunstvorm, die dan lopen kan van een pentekening via een gouache tot desnoods een olieverfschildering.

Wanneer wij het denken beschouwen, zijn er enkele punten, die onze aandacht vragen. Het eerste is wel het volgende: Indien wij aannemen, dat er een Schepper bestaat, die alles geschapen heeft, zo moeten wij tevens aannemen, dat alle mogelijkheden, die er ooit voor ons zullen kunnen bestaan, in die Schepper behouden zijn.

Wij kunnen dan dus nooit iets nieuws denken, maar zullen in alle denken ten hoogste ons min of meer juist iets realiseren, dat in het goddelijke totaal reeds bestaat.

Verder zullen wij ons moeten realiseren, dat wij altijd weer eenzijdig plegen te denken en ons af moeten vragen, wat hiervan de oorzaak zal zijn.

Elke mens legt de nadruk op die verschijnselen en feiten op een andere wijze, waarbij hij uitgaat van herinneringen en erkenningen, zoals die in hem bestaan. Door deze nadruk zal hij een deel van de beschikbare gegevens uitsluiten of verwaarlozen, terwijl hij aan andere delen van zijn beseffen

een in verhouding te grote betekenis zal toekennen.

Hierdoor ontstaat een oriëntatie. Deze gerichtheid in kennen en erkennen is dan gelijktijdig weer bepalend voor de eigen reactie op de wereld. Het gevolg hiervan is een eenzijdigheid van gedrag en ervaren, die op haar beurt tot een steeds grotere eenzijdigheid van interpretatie t.a.v. alles, wat uit die wereld het besef bereikt, ten gevolge heeft.

Wat betekent, dat zelfs de kleinste eenzijdigheid in gedrag en denken wel moet voeren tot een steeds groter worden- de selectie van gegevens, welke dan een steeds verdergaande eenzijdigheid van denken en gedrag onvermijdelijk maakt.

Wanneer ik als mens in de stof denk - wat ik niet ben, maar duidelijkheidshalve even aanneem- zo moet ik wel stellen: mijn denken is in de eerste plaats gebaseerd op de kennis, die ik bezit. Op alle feitenmateriaal en de mogelijkheden, die ik heb leren kennen. De wijze, waarop ik denk, kent eigen voorkeuren, die psychisch ontstaan en in vele gevallen zelfs voor mensen zonder meer psychologisch bepaalbaar zijn.

Wij kunnen dus ook als mens beseffen, hoe het komt, dat een mens onder bepaalde omstandigheden zekere feiten eenvoudig niet als bestaand wil erkennen en zekere zaken, die met het eigen ik in verband staan, zelfs onder grote druk nog steeds zal blijven ontwijken.

Wij weten ook, dat daarnaast in het denken een geestelijke inbreng een rol speelt. Deze kan o.m. ervaringen uit vorige inkarnaties omvatten, bevat gemeenlijk een besef van het doel, dat de geest met haar huidige inkarnatie heeft. De invloed op het denken vanuit de geest mag dan ook wel omschreven worden als een aanduiding, van hetgeen het ik werkelijk is en de behoeften, die het door zijn bestaan heeft gekregen.

In de praktijk komt dit er op neer, dat het stoffelijke denken ook door de geest wordt beïnvloed en bijgestuurd. Het wordt niet redelijk beseft, maar vormt eerder een soort correctieve factor, die van binnenuit werkzaam is. Kentekenend hiervoor zijn gevoelens, die zonder redelijk kenbare oorzaak de mens duidelijk schijnen te maken, dat hij nog niet geslaagd is, danwel precies het voor hemzelf juiste heeft gedaan of beseft. Innerlijke zekerheid is gemeenlijk iets, wat vanuit de geest wordt bepaald middels de wijze, waarop zij haar eigen inhoud en beseffen doet doorwerken in de stof.

Voor een mens speelt het echter in denken en beleven ook een grote rol, dat hij deel uitmaakt van een geheel. Hij is deel van de mensheid, is deel van een menselijke gemeenschap.

De mensheid, maar ook die gemeenschap, denkt voortdurend. De uitstraling van het gehele menselijke denken hangt als een soort mentale atmosfeer rond de gehele aarde. Oudere impulsen blijven gemeenlijk nog enige tijd aanwezig, maar worden steeds zwakker. Zeer gekoncentreerde gedachten van mensen zijn binnen het geheel opvallend sterk en spelen vaak een tijdelijk overheersende rol.

Door eigen wijze van denken, mediteren, werken, ja, vaak zelfs als gevolg van een emotie, is de mens afgestemd op een deel van het gemeenschappelijke denken. Dit kan hem dan beïnvloeden. Hij verkrijgt daaruit nog weer eens een aantal beïnvloedingen te verwerken.

Maar ook dit zal men verwerken volgens eigen geestelijke gerichtheid en uitdrukken in de termen van eigen ervaringsinhoud.

Zo bezien is denken een complexer proces, dan men op het eerste gezicht zou zeggen. De grote moeilijkheid voor mensen is in dit verband bovendien nog, dat zij het denken voornamelijk of zelfs uitsluitend als een actie van het brein beschouwen.

Simpel gezegd: het brein is opgebouwd uit bepaalde cellen van bijzondere structuur. Deze cellen zijn hierdoor voor bepaalde impulsen doorlaatbaar, maar zullen daarna alle andere signalen afwijzen. Zij reageren dus alleen op bepaalde impulsen. Het geheel is zo een soort stoffelijk biologisch kompartimentje, waarin elke cel door aanvaarding of afwijzing van een signaal een keuze maakt uit de beelden enz., die door een prikkel gewekt kunnen worden. Cellen, die neutraal reageren, doen andere, zwakkere beelden rijzen, die men associaties pleegt te noemen.

De associatieve beelden worden dus bepaald door eigen afstemming plus het geheel van vergelijkbare eigen beleving en ervaring. Maar naast dit alles bestaat er ook een geestelijk geheugen, dat met deze cellen en hun werking weinig of niets te maken heeft.

Hoe mensen reageren, wordt misschien door het volgende duidelijk: op een avond, toen ik met een groep, zoals de uwe, in gesprek was, vroeg men mij: Hoe kunt u als geest nu denken, wanneer u niet in een medium zit? Want dan beschikt u toch niet over hersenen?

Mijn eerste reactie was: dat maakt niet zoveel verschil uit, als u veronderstelt. Er zijn heel wat mensen, die denken, dat zij denken en hun hersenen toch ook niet gebruiken. Maar dat was een dooddoener.

De praktijk ligt als volgt: Denken is in feite uit te drukken als een reeks van vaste reacties in het ik, welke steeds weer getoetst worden aan prikkels, die dit ik van waar dan ook en hoe dan ook bereiken.

Dit betekent, dat een geest kan denken, zodra zij een vaste inhoud heeft, waarbij in dit geheel punten van verschillende betekenis bestaan. Het activeren van een punt betekent dan reactie en mogelijk het mede activeren van andere besefpunten in het ego, die niet direct werden aangesproken door de prikkel.

Reactie betekent het herscheppen van de relatie tussen alle vaste punten in het ik, die een reactiemogelijkheid bevatten door gevoeligheid voor prikkels van buitenaf. Er ontstaan voortdurend nieuwe patronen van verbinding tussen deze centra van herinnering. Elk patroon zou men dan een gedachte kunnen noemen.

Nu blijkt, dat wij zeer veel waarden in het ik binnen dergelijke centra kunnen vastleggen. Zij blijven behouden en vormen dus "herinneringen", daar zij bij elke activering het reeds bestaande beeld op doen komen.

De geest heeft een ander herinneringsvermogen dan een mens, al is het alleen maar om de grootte van het aantal herinneringsmogelijkheden, die direct toegankelijk blijven.

De mens herinnert ongeveer 80 % van al, wat wordt waargenomen en beleefd. Hij heeft bewust toegang tot rond een vierde

van deze herinneringsinhoud - dus rond 20 % van de gehele capaciteit. De resterende 60 % van actieve herinneringscellen geeft de eigen inhoud maar zelden sterk genoeg af om tot besef te voeren, maar wel wordt hierdoor de tendens bepaald van alle wel toegankelijke herinneringen en het verband, waarin daarmee korresponderende prikkels beschouwd zullen worden.

Wat er op neerkomt, dat de betekenis van het ervaren voor een groot deel mede door het onbewuste deel van de herinnering bepaald zal worden.

In de geest is echter elk krachtdeel, dat reactiemogelijkheid op bewustzijnsniveau bezit, een reeks beelden. Soms kan een enkel punt zelfs de herinnering aan een geheel leven omvatten.

Elke herinnering omvat verder impulsen, die je vergelijkend emoties zou kunnen noemen. Wel moet dan opgemerkt worden, dat die emotie niet zozeer opwindend vertolkt, danwel een soort afstemming in het geheel van alle bewuste mogelijkheden betekent.

Door dit proces wordt bepaald, hoe je reageren kunt op de geestelijke wereld, waarin je leeft en hoe je de krachten zult ervaren, die daarin optreden.

Vergelijkbaar met het menselijke onderbewustzijn is het feit, dat elk aangesproken punt in het geestelijk bewustzijn een resonans kan wekken in andere punten van besef. Om een voorbeeld te geven: indien door enige prikkel een deel van een vroeger bestaan wordt geactiveerd in de herinnering en in het besef op de voorgrond treedt, kan elk ander deel van voorgaande ervaringen, die vergelijkbaar zijn, hierdoor mede in het besef worden opgeroepen. Er is echter geen onbewuste beïnvloeding hierdoor, daar de geest die dit wenst, wel degelijk alle werkende delen van eigen bewustzijn op elk ogenblik geheel kan overzien en zo alle samenhangen in eigen wezen en in relatie tot de wereld buiten het ik kan kennen.

Wij spreken in een dergelijk geval van een herinneringskomposietbeeld, waarbij alle betrokken factoren in een ego worden uitgedrukt in verband met en door middel van een enkele kern van bewustzijn. Het geheel van het in het beeld aanwezige dient als vergelijkingsmateriaal tegenover de inkomende prikkel.

Dit betekent, dat een geest over een overzicht pleegt te beschikken, waardoor zijn denkprocessen aanmerkelijk afwijken van de menselijke. Zelfs bij de kleinste prikkel beschikt de geest over een groter aantal vergelijkingsmogelijkheden dan een mens, terwijl het geheel van de in het ik bestaande mogelijkheden afzonderlijk en te samen overzien kan worden en ook buiten het ik naar andere entiteiten geprojecteerd kan worden.

Daar celreacties en lichamelijke reacties op de inkomende prikkels achterwege blijft, is het eindresultaat, dat een geest vollediger en sneller denkt dan de doorsnee mens. Het gaat dus niet om de snelheid, waarmee de impuls op zich beseft en verwerkt wordt zonder meer, maar om het feit, dat het geheel van alle gegevens, die betrekking hebben op de impuls onmiddellijk en geheel beschikbaar zijn, terwijl geen reacties optreden, waardoor het besef vertroebeld of tot eenzijdigheid gebracht kan worden, optreden.

Indien het aantal bewust gewekte gegevens per impuls

bij benadering in getallen zou worden uitgedrukt, zou men kunnen spreken van ongeveer 8000 direct beschikbare gegevens voor de geest bij ongeveer 1 tot 19 gegevens bij een doorsnee mens. Het is duidelijk, dat zo een juistere en snellere reactie en besluitvorming op bewust niveau mogelijk is.

Een geest denkt dus wel degelijk. Maar een mens zal al snel tot de konklusie komen, dat, zover het geheel van zijn persoonlijkheid er bij betrokken is, emoties in feite een belangrijker rol spelen dan het bewuste denken.

Er zijn leringen, die dit zelfs nadrukkelijk stellen. Iets is er trouwens wel voor te zeggen, omdat bij de mens de emoties bepalend plegen te zijn voor aanvaarding of afwijzing en zo de interpretatie van elke prikkels grotendeels bepalen.

De vraag, die men zich in dergelijke stellingen niet pleegt te stellen, zou moeten luiden: wat is de betekenis van een menselijke emotie, wanneer deze niet gekonkretiseerd kan worden?

Mijn antwoord zou luiden: eerst indien de menselijke emotie samenvalt met bepaalde in het bewustzijn rijzende beelden en een actie tengevolge hebben, zal hierdoor een bepaling van de eigen harmonie verkregen worden. Dan eerst wordt de emotie zelf beseft in haar werkelijke betekenis en heeft zij dus voor het bewustzijn en het bewustwordingsproces een werkelijke betekenis. Blijft besef en actie achterwege, dan blijft de emotie bestaan als een instinctieve drang, die geen grote betekenis voor het bewustwordingsproces van het ik heeft.

Volgens mij vloeit hieruit voort, dat de emotie op zich nooit voor bewustwordingsprocessen en een bewust deel hebben in kosmische processen en krachten bepalend kan zijn. Er is altijd denken bij nodig. Besef speelt de hoofdrol, ook wanneer de emotie hierbij soms de drijvende kracht vormt, die harmonie mogelijk maakt en krachten voor het ik hanteerbaar kan maken.

Velen redeneren: In God zijn oneindige krachten en mogelijkheden aanwezig, die door onze emoties voor ons gewekt worden. De stelling, dat de emotie de mogelijkheden bepaalt, is in de hoogste vorm van bewustzijn aanwezig en juist. In de lagere fasen van geestelijk en stoffelijk bestaan blijkt dit voor ons bewustzijn echter niet zonder meer te gelden.

Anders zouden wij nooit aan de hand van gedachten tot konklusies kunnen komen, die uitgaan boven het nu voor ons onmiddellijk verwezenlijkbare en in eigen wereld kenbare.

Wat betekent, dat wij, indien de stelling juist zou zijn, in onze emoties nimmer gekonfronteerd zouden worden met het onbekende, met het angstige gevoel te zweven boven een afgrond.

Voor de mens en de lagere geest geldt echter, dat het juist weer deze onzekerheid is, die ons dwingt terug te keren tot onze eigen werelden en ons daar te realiseren, wat wij in feite zijn, zo goed als wat onze mogelijkheden zijn.

Het is de konfrontatie met het onbekende, de emotie zonder kennelijke oorzaak, die ons dwingt in onze eigen wereld na te denken en desnoods in ons nieuwe denkbeelden, of buiten ons nieuwe waarden te scheppen, waardoor wij weer houvast krijgen en bewust verder kunnen gaan.

Zou men dit bewuste proces terzijde willen stellen, dan

blijft alleen de emotie, de explosie van angst, waarbinnen men het gevoel heeft in een zelfgeschapen duisternis door onbekende krachten verscheurd te worden. danwel de lichtende verrukking, die eindigt in een soort vergoddelijkt gegiechel, zonder dat de toestand beheerst of opnieuw beleefd kan worden, wanneer de emotionele toestand verandert.

Een ander punt is de stelling, dat alle gedachten een vorm van wederkerige beïnvloeding betekenen. Men stelt, dat het gehele al vol is van denkende wezens. Volgens mij is dit juist, want op vele werelden in het al leeft een met de mensheid vergelijkbaar leven en beseffen, terwijl er bovendien vele geestelijke sferen zijn en zelfs grote en machtige persoonlijkheden denken en levens belichaamd zijn in planeten en zonnen.

Alles denkt, alles straalt op eigen niveau gedachten uit. Wanneer een ego op dergelijke invloeden is afgestemd, zal men in zich deze impulsen ontvangen en zo beïnvloed worden in het eigen denkproces, terwijl men omgekeerd elke gedachte, die sterk gekoncentreerd gedacht wordt, zo uitstraalt, dat anderen hieraan, bewust of onbewust, deel hebben.

De moeilijkheid bij het ontvangen van gedachtenimpulsen, die geen menselijke origine hebben, is gelegen in het feit, dat je dezen als mens - en ook meestal als geest - alleen maar zal kunnen vertalen in de termen van eigen weten en besef.

Er blijven grote delen van de ontvangen impulsen onvertaalbaar. Wanneer zij desalniettemin het ik beroeren, zal men vooral menselijk geneigd zijn dezen om te zetten in gevoelens.

Op grond van dit alles stel ik: Het denken op zich is een associatief proces, dat voor het ego zijn werkelijke waarde ontleent aan de eenzijdigheden, die mede als gevoelens worden geduid, daar men niet in staat is de oorzaak of bron en de ontvangen inhoud bdwust te erkennen.

Toch wil ik met u trachten nog iets verder in de wereld van het denken door te dringen. U denkt in vormen. Op het ogenblik, dat u zich deze gedachte bewust probeert te realiseren, worden de beelden omgezet in reeksen van klanken. Een mens die denkt, is in feite steeds bezig zijn innerlijke beelden te vertalen in woorden, waarop hij dan weer met woorden reageert, die voor hem met een grotere betekenis beladen zijn dan hijzelf pleegt te beseffen.

Dank zij de wisselwerking tussen de woorden, waarin men denkt, ontstaat een wijziging in de voorstelling, die men in zich draagt. De verandering, die dit voor het besef betekent, kan zelfs het geheel van het ik, inclusief dus alle geestelijke voertuigen, omvatten.

De geest denkt in diepste term vager, anders dan de mens. De geest uit zich in beelden op ongeveer dezelfde wijze, waarop de mens het woord moet hanteren om zijn gedachtenbeelden voor zich uitdrukbaar te maken.

De projectie van deze beelden neemt in de werelden van de geest de plaats in, die bij mensen het gesproken woord heeft bij communicatie met eigen direct bewustzijn of met anderen.

Datgene, wat in die beelden vertaald wordt, omvat echter meer dan in beelden alleen omvat kan worden. Wij drukken dit

tegenover u in woorden uit door te spreken over licht, kleuren en krachten van licht. Wil je zo dicht bij de werkelijkheid blijven als met woorden mogelijk is, dan kun je ten hoogste stellen, dat het wereldbeeld innerlijk wordt uitgedrukt in reeksen van trillingen. Het zijn signalen, die je niet direct weer kunt geven, omdat er zelfs een alomvattend beeld voor bestaat, maar die voor je innerlijk de uitdrukking vormen van het leven en je reacties op dit leven.

Kom je op een nog hoger punt van geestelijk bestaan, dan ga je dergelijke trillingen weer zelf als uitdrukking van je wezen opwekken en uitstralen. Vergelijkend kun je dan spreken over de verschillende kleuren van licht, waarin je je manifesteert en die je naar anderen uitstraalt.

Het werkelijke innerlijk besef is echter ook dan weer van andere aard en wordt alleen in trillingen en kleuren vertaald. Om nogmaals een vergelijkend beeld te gebruiken: innerlijk is er dan een eenheid, een eenkleurig geheel, waarin de verschillen, waarop het besef berust, in feite alleen kan worden weergegeven als een iets meer of ietwat minder lichtend zijn van de hoofdkleur op bepaalde plaatsen.

Ik probeer u duidelijk te maken, dat in het ik steeds weer een geheel ander besef van bestaan tot stand komt, dat echter niet uitdrukbaar is, tenzij men het tracht te ontleden en in vergelijkingen uitdrukt, zodat men in het laatste geval elke fluctuatie in de "kleur" zal moeten vertalen als een afzonderlijke trilling, een geheel eigen kleur of desnoods zelfs een soort vorm.

De waarde van het bewustzijn wordt door het denken terug gebracht tot een waarde, die manifesteerbaar is in de wereld - het contact met anderen - waarin je volgens eigen besef op dat ogenblik leeft.

Beseffen is dus steeds de hogere waarde, het denken, dat voert tot het vermogen bewust te handelen en te spreken, is altijd de lagere factor, die behoort tot een wereld, die in feite meer verdeeld is, dan je innerlijk besef.

Nu schuilt in elke mens een geest, in elke geest kennen wij verschillende graden van besef. Boven die uitingen is de kern van het geheel, een soort krachtbron, waardoor het geheel wordt opgeladen, die wij ziel noemen.

Wil je vanuit menselijk standpunt dit alles benaderen, dan zul je, gezien het voorgaande, moeten toegeven, dat een stoffelijke mens nimmer geestelijke waarden zuiver en geheel in zijn eigen termen zal kunnen overdenken of uitdrukken, zelfs wanneer hij dezen in zich wel beleven kan.

De werkelijkheid van de geest gaat steeds weer iets uit boven de grens van alles, wat nog denkbaar en zegbaar is in menselijke termen.

Als betekenend blijft ons wel de bias, het vooroordeel, dat bij de keuze van een beeld voor het onuitdrukbare een rol pleegt te spelen. Zodra het om geestelijke waarden gaat, krijg je wel degelijk te maken met iets, wat je als emotie kunt omschrijven. Maar in feite is dit eerder een kwestie van innerlijke harmonie, waardoor de keuze van beelden en woorden plus de eenzijdigheid, die ontstaat door het verwaarlozen van een deel van de werkelijke inhoud, tot stand wordt gebracht.

Mensen spreken wel eens over "helpers", die het hen mogelijk maken, bewuster te worden. Wat een geest in een

geval voor een mens tracht te doen, komt neer op een tolk spelen. Wanneer er sprake is van een emotionele verandering in het denkproces - voor ons een verschuiving van denkkleur - probeer je, in de plaats van de emotie een tweede denkproces op gang te brengen, dat in de plaats treedt van de emotie.

De geestelijke waarden worden dan als een soort contrast, uitgedrukt in gedachten, weergegeven naast de normale gedach-
tengang. Hierdoor ontstaan twee alternerende denkbeelden, die echter beiden redelijk hanteerbaar zijn voor de mens.

Wanneer wij dit uitdrukken, zal er weer woorddenken ontstaan in de mens. De uitdrukking, die hij vindt voor zijn gedachten, is dan een synthese geworden van het denken van een van de hogere - geestelijke voertuigen - en de stoffelijke gedachten. Dit is dan mogelijk dank zij het optreden van de vertaler, de tolk.

Door hulp van geestelijke zijde is het voor mensen dus mogelijk ook hogere belevingen en hogere besefswaarden zó uit te drukken, dat zij deel uit kunnen gaan maken van het stoffelijke hersendenken.

Er worden dan wel tegenstellingen geschapen, die door de doorsnee mens als onredelijk, niet strokende met de menselijke logica, verworpen zullen worden. Wat tot een typerend menselijk probleem voert: de ander wijst het geheel van de uitgedrukte gedachten af, omdat zij meer impliceren dan voor hem redelijk en emotioneel aanvaardbaar is. Hij voelt aan, dat er inhouden zijn, die hij echter niet kan hanteren, omdat hijzelf op een enkelvoudig menselijk niveau van denken blijft.

Ook wanneer de ander wel aanvoelt, waarom het gaat, maar niet over de nodige termen beschikt om dit tot uitdrukking te brengen, wijst hij vaak af om zo het gevoel van onzekerheid te verdrijven, dat hem dreigt te bevangen.

Iemand, die op twee niveaus uitdrukbaar-redelijk leert denken, zal voor de gewone mensen altijd een zonderling, of zelfs een vijand betekenen, al is het alleen maar, omdat een ieder, die met deze mensen in contact komt, opeens zich gekonfronteerd ziet met waarden, die hijzelf niet beheersen of uit-
ten kan, ofschoon hij wel beseft, dat iets dergelijks ook in hemzelve leeft.

Een laatste punt: Wat te doen, wanneer mensen of geesten tot u komen met uitvoerige theorieën over het denken, zoals ik op uw verzoek zo even heb gedaan?

Denk er het jouwe van, maar denk er vooral niet te lang en te veel over na. De grootste moeilijkheid, waarmee je als mens steeds weer gekonfronteerd zult worden is de behoefte alles redelijk uit te drukken. Men schijnt daarbij niet te beseffen, dat iets, wat volgens de een redelijk is, in de ogen van anderen geheel niet redelijk hoeft te zijn. Je volgt immers ook in de rede je eigen processen, je eigen denksporen en niet die van anderen?

Wanneer wij onszelf aan onszelf moeten gaan verklaren voor wij in staat zijn onszelf bewust en volledig te beleven, werken wij met een vergelijking, waarin voor ons te veel onbekenden staan: een vergelijking, die je toch nooit geheel kunt oplossen, omdat je nog niet over de noodzakelijke gegevens beschikt.

Het is daarom voor de mens veelal nutteloos met zichzelf te strijden onder het motto: ik wil weten.

Eerst: moet je maar eens zover komen, dat je constateert: dit alles is voor mij een beleefbare waarheid, ook wanneer ik het nog niet geheel kan uitdrukken. Voor mij omvat dit alles echter een innerlijke zekerheid, een mate van geborgenheid zelfs. Daarom is dit voor mij aanvaardbaar en juist.

Wanneer ik echter mijzelf wil gaan vergelijken met anderen - zoals in de menselijke gedachtenprocessen vaak het eerste voorkomt bij een poging om redelijk te zijn - zo kan dit alleen ten opzichte hebben mijzelf uiterlijk beter bij anderen aan te passen.

Realiseer je, dat een dergelijk vergelijkend proces je niet in staat zal stellen jezelf beter te leren kennen, omdat je niet in staat bent te overzien, op welke basis in eigen ik eenzijdigheden ontstaan en reacties plaats vinden.

Jezelf leren kennen? Best. Maar dan eerst eens op menselijk redelijk niveau. Wanneer emoties een rol gaan spelen, kun je beter stoppen of de emoties eerst zo goed en zo kwaad, als dit gaat, terzijde stellen.

Wat voor sommigen een slag zal zijn, omdat zij menen reeds op meerdere niveaus bewust te zijn en dus meer te denken dan anderen kunnen denken, maar nu moeten beseffen, dat het geen zin heeft anderen te overtuigen van het feit, dat jij meer beseft en beter kunt denken dan zij.

Denken is het proces van beseffen. Elke uiting van denken kan echter voor de mens alleen van betekenis zijn, wanneer zij ofwel een zelfbevestiging inhoudt, danwel de mogelijkheid schept tot communicatie met anderen op een voor die anderen nog aanvaardbaar peil.

Zodra de uiting van een gedachte niet een van beide doeleinden kan dienen, is zij in wezen overbodig en kan zij worden beschouwd als onbelangrijk voor het ego in zijn huidige toestand. Dies kan men beter rustig tot de orde van de dag overgaan.

Anders gezegd: wanneer je denkt, denk niet al te veel, vooral niet over jezelf. Besef zo goed mogelijk wie en wat je volgens eigen begrip bent en wat je in eigen wereld moet betekenen of tot stand brengen, wees jezelf en laat het er verder voorlopig maar bij.

Verder gaan dan dit heeft n.l. weinig zin. Zou het voor u werkelijk nodig zijn verder te gaan dan dit, zo krijgt u vanzelf hulp, komen er tolken, die in uw proces van emotioneel denken voldoende duidelijkheid weten te scheppen, dat u van uzelf wat meer begrijpt. Besef echter, dat dit ook betekent, dat u in uw wereld evenals uw relaties met die wereld veranderen zult daardoor.

Wat mij voldoende lijkt.

x In de stof beschikken wij ook over een ziel. Deze zou door ons stoffelijk bestaan een verdere bewustwording onder- vinden.

- Mis. Een voorbeeld van de eeuwige verwarring van termen. Ik omschrijf de begrippen nog even, zoals wij die hanteren: Stof is u bekend. Geest, het besef plus de herinnering, dus het geheel van het bewustzijn van het ik, zover dit onstoffelijk bestaat. Ziel: kern van het wezen, deel van een goddelijke kracht. De ziel bezit in zich geen bewustzijn volgens de normen, die wij kennen, maar is de kracht, waardoor de bewustwording van de geest mogelijk wordt en indirect het bestaan in

de stof.

Men kan stellen, dat de ziel eens weer één zal worden met het goddelijke Licht. Dit echter is theorie. Maar wanneer het zover komt, is er geen sprake meer van een persoonlijke uiting. Wat er van het ego overblijft en de bestaansprocessen, die dit ik in het Licht als deel daarvan nog zou kennen, onttrekt zich aan ons vermogen tot weten. Al wat daarover wordt gezegd blijft filosofie, speculatie op basis van slechts enkele feiten of zelfs een mythos.

Een mythe dus, die wij als verklaring aanvaarden zonder ooit de zekerheid te hebben, dat zij hoe dan ook zal beantwoorden aan onze veronderstellingen. God is een dergelijke mythe, want God is geen feit, dat wij kunnen kennen. Het is ten hoogste een aanwijzing voor werkingen, die wij soms ondergaan en waarin wij een ingrijpen van het onbekende menen te kunnen onderkennen.

Dus is alles, wat wij zeggen omtrent God - of de andere begrippen met gelijke betekenis, die mensen plegen te hanteren - blijft filosofie, speculatie. Meer niet. Alles, wat wij zeggen omtrent een ziel, die zich bewust als deel van een geheel in God zou gaan bewegen, blijft eveneens speculatie: op het ogenblik, dat een ziel deze toestand zou bereiken, is er geen sprake meer van een geest, een afzonderlijk ego en zal een individuele uiting volgens mij eveneens onmogelijk worden.

x Maar wat gaat dan over naar uw wereld?

- De geest met de daaraan verbonden krachtbron ziel.

x Wanneer ik overga en u laat een storm van beelden op mij los, terwijl dit voor mij niet de gebruikelijke wijze van communicatie is, kunnen wij elkaar dan toch begrijpen?

- Zeker. Soms begrijp je elkaar dan opeens zelfs wat te goed. Een eenvoudige vergelijking: het is als een strip. U houdt zich alleen bezig met de paar woorden, die in de "ballons" staan, zoals ha, ho, au Aurgh en dergelijke termen. U ziet het plaatje niet. Denkt u niet, dat het gehele verhaal u opeens veel duidelijk wordt, wanneer iemand u de beelden verschaft, die aanleiding werden tot de klankuitbeelding in de witte vlakjes, die uit de monden der helden van de strip schijnen op te bollen?

x En dat beeld noemt u dan geest?

- Het complex, waarin die beelden ontstaan en bestaan, noem ik geest. De beelden zijn uitdrukking van inhoud, reactie en erkenning door een ik. Dit ik, het bewustzijn, dat zo reageren kan, noem ik geest.

x Er zijn ook theorieën, waarin de geest het hoogste is.

- In sommige groepen worden de termen ziel en geest in betekenis verwisseld tegenover ons gebruik daarvan. Wij menen echter onze eigen wijze van formuleren te mogen aanhouden, omdat ziel algemeen de uitdrukking is van een eeuwige waarde. In het taalgebruik betekent ziel verder "kern". Zij is echter evenmin kenbaar als de ziel van een kanon - de lijn in het midden van de loop te trekken. Toch kan een kanon niet juist functioneren zonder deze ziel. De ziel kan echter ook niet bestaan zonder de omringende materie.

Zo lijkt het mij betrekkelijk zinloos te stellen, dat de ziel belangrijker is dan de geest of omgekeerd. Zij vormen een eenheid, ongeacht het verschil in waarde, zolang de functie

van het ego leven als individu blijft.

Degene, die de ziel als het lagere deel beschouwt, zal overigens vaak in kerkelijke termen denken: arme zielen, verschijningsvormen van een ego. De geest wordt dan beschouwd als een soort geïnspireerd besef. Maar wij achten dit geen juiste omschrijving van de feiten, zoals ons die uit ervaring bekend zijn.

Het is en blijft natuurlijk een kwestie van definitie. Maar daarnaast meen ik, dat men bij een definitie ook te letten heeft op een zo juist en voorzichtig mogelijk taalgebruik.

x Is denken voor de mens niet gevaarlijk? Wanneer het denkproces op hol slaat, ontstaat stress.

- Onjuist gesteld: Op het ogenblik, dat de emotionele waarden, die invloed op het denken uitoefenen, een bepaalde kracht te boven gaan, is het denken niet meer te beheersen en valt de redelijkheid daarin grotendeels weg. Dan eerst ontstaat stress.

Dit is een spanning, die zowel de logische mogelijkheden van het denkproces als de emotionele evenwichtigheid van het ik aantast, als gevolg van een stellen van b.v. de hoge eisen aan denken, emotie, of prestatie.

Ik geef graag toe, dat dit mijn geestelijke wijze van beschouwen is. Maar zelfs u zult moeten toegeven, dat stress niet ontstaat door het denken alleen. Er komt echter voor veel mensen, waarop men eigen denken als onvolledig, eigen vermogens als onvoldoende gaat beschouwen. Er ontstaat dan een angstfactor in het ego, welke vaak nog aangevuld wordt door een begeertefactor.

Men schakelt dan steeds meer eigen logische mogelijkheden en daaruit voortvloeienden gedragingen uit, omdat men daarmee niet meer verder meent te komen. Toch is men niet bereid het gokje, dat men nemen moet, als een geïnspireerde waarde te aanvaarden en de gevolgen daarvan voorlopig niet afzonderlijk in alle mogelijkheden te overwegen.

Er ontstaat dan een emotionele onzekerheid, die alle denkprocessen zwaar belast. Hieruit komt de stress voort, niet uit het denken zelf.

x Is het ook geen gevolg van een gebrek aan daad, aan daadkracht?

- Misschien wel eens. Maar ook wanneer men met zijn daden verder gaat, dan men met zijn innerlijk meent te kunnen verantwoorden, is stress het gevolg.

De daad als zodanig is voor de mens erg belangrijk. Maar zij dient de uitdrukking te vormen van het geheel aan redelijke processen, die zich in de mens afspelen plus zijn emoties en wel zodanig, dat opnieuw een redelijk beschouwen en emotioneel beleven van de gevolgen mogelijk zal zijn. Dit laatste mede aan de hand van de reacties van de buitenwereld.

x Er zijn verschillende opvattingen in verschillende groepen omtrent geest, stof en ziel. Wat is hierin onjuist: De spirit is de vonk van God, de soul kan gezien worden als het lichaam van de spirit.

- U gebruikt een andere taal. Dan kan men stellen dat spirit, als deel van the Holy Spirit, energie uitdrukt, goddelijk denken. Dan is soul stemming, besef.

U zegt, je zou dit kunnen zien als het lichaam van de spirit. Maar dit "je zou het kunnen zien als" betekent

reeds, dat ook volgens u de formulering niet geheel juist is. Je moet jezelf echter een voorstelling proberen te maken. In deze zin kan ik ook uw formulering wel aanvaarden, mits u op uw beurt wilt begrijpen, dat voor de door ons reeds meer dan 70 jaren in Nederland gebruikte formulering evenwaardig en gezien het nederlandse taalgebruik associatief juist is in dit land.

Wel wil ik opmerken, dat men met het woord spirit de goddelijke kracht zelf, die alles in stand houdt, als een onpersoonlijke, alomtegenwoordige energiebron, niet zo juist hebt omschreven, als wij met het woord ziel doen.

Mijn voorgaand betoog zal u duidelijk hebben gemaakt, waarom ziel voor ons de meest juiste term lijkt te zijn: De goddelijke vonk is immers iets, wat in zich geen kenbaarheid bezit en toch aanwezig moet zijn, omdat anders het gehele ik niet kan functioneren. Hopelijk is u dit voldoende. Ik van mijn kant geef graag toe, dat men een andere voorkeur kan hebben, of andere gebruiken kan handhaven. Mijn definiëren van de begrippen ziel, geest en stof was dan ook niet bedoeld als een aantasting van de waarde, die andere wijzen van uitdrukken zouden kunnen bevatten, maar een poging te voorkomen, dat door verwarring mijn woorden u onduidelijk zouden worden.

x Bestaat er zoiets als trilling, kracht of denkstof, die door chakra worden opgevangen en dan in het medium hersenen tot denken worden en zo tot bewustzijn?

- Ik wil niet onvriendelijk zijn, maar wanneer ik spreek over de wijze, waarop een cordon bleu dient te worden bereid en u begint ineens over muskaat op de spercieboontjes, krijg ik het gevoel, dat er ergens tussen ons iets niet klopt.

Chakra zijn centra in de aura nabij zenuwknooppunten in het lichaam. Ook geestelijke voertuigen treffen hier samen, zodat uitwisseling van energieën en inhouden mogelijk wordt.

Indien van buitenaf trilling, energie, of wat dan ook, in een van de chakra ontvangen wordt, blijft de vraag, welke soort energie, trilling enz. dit is. Niet alles, wat in de chakra ontvangen wordt, zal zelfs maar om te zetten zijn in gedachten. Gedachtenstof lijkt mij dan ook wel een zeer bijzondere aanduiding van iets, wat nog net middels een chakra tot hersenactiviteit kan voeren. Maar de term op zich lijkt mij onjuist.

Het merendeel van de invloeden, zoal stoffelijk beseft, zal eerder gevoelens wekken. De gedachten zijn alleen een rationalisatie hiervan. Eventueel wordt die rationalisatie dan in mooie woorden gehuld, die men anderen als een onaantastbare zekerheid voorhoudt zonder te beseffen, dat zij uit eigen denken stamt.

Maar u moogt zelf nadenken en uw eigen termen hanteren, zoveel u wilt. Alleen moet u wel beseffen, dat hier iets werd aangesneden, dat met het werkelijke denken slechts zijdelings te maken kan hebben.

Gezien uw bedoeling met de vraag is zij tevens een demonstratie van het feit, dat je soms hetgeen je voelt, aan anderen mededeelt in termen, die iets heel anders aanduiden, dan jijzelf daarmee voor anderen begrijpelijk meent te omschrijven.

x Kun je de geestelijke impulsen voor het denken bevorderen door meditatie, een je "leeg" maken enz.?

- Sommige sprekers achten dit niet zo nuttig. Mijn eigen mening wijkt hiervan iets af. Ik zou het als volgt willen stellen:

Wanneer je met mensen omgaat, moet je kunnen denken, zoals die mensen. Op het ogenblik, dat je te veel geestelijke factoren inschakelt, bestaat het gevaar, dat je aard van denken zover van de gedachtenprocessen van anderen af komt te staan, dat meningsuitwisseling op basis van gelijkheid niet meer mogelijk is, evenals communicatiemogelijkheden beperkt worden.

Wil je eigen geestelijke mogelijkheden beperken of een zuiverder inzicht verkrijgen, dan kun je dit echter bevorderen door het hersendenken zoveel mogelijk tot stilstand te brengen, of op één enkel punt te fixeren. Hierdoor zullen zowel het onderbewustzijn als de geestelijke invloeden, die eventueel werkzaam zijn, een veel grotere invloed op de hersenen kunnen uitoefenen en dus ook eerder tot het waakbewustzijn zullen doordringen.

Beide invloeden kunnen zo een hergroepering van gekende feiten en de associaties daarmee in de hersenen veroorzaken. Men vindt een nieuw gezichtspunt en daarmee vaak ook nieuwe mogelijkheden of een andere benadering van problemen.

Om dit te vereenvoudigen kan men o.m. meditatietechnieken gebruiken. Maar op het ogenblik, dat een meditatie je brengt tot persoonlijke belevingen, die geen samenhang meer tonen met de menselijke wereld, zul je ook over de wil, de middelen en de mogelijkheid moeten beschikken, om je voor enige tijd van de mensheid terug te trekken om alles eerst te verwerken.

Zolang die verwerking niet heeft plaats gevonden, begrijpt u wel, dat er een groot verschil is tussen uw denkprocessen en die van andere mensen, maar zult u geen gemeenschappelijke waarden kunnen vinden, waardoor u toch tot voldoende onderling begrip en eventueel een samenwerking met die anderen zult kunnen komen.

Zondert men zich niet af en blijft een nauwe gang van communicatie open, dan zal men zonder dit te beseffen niet werkelijk met anderen van mening wisselen, maar in feite lèrerende op gaan treden, wat niet altijd aanvaardbaar is.

Wil men zaken doen met anderen, of stoffelijke functies vervullen, dan zal men het hersendenken moeten behoeden voor een teveel aan zuiver geestelijke invloeden.

Een ingewijde zal in staat zijn gelijktijdig geestelijke waarden in zich te wekken en toch het normaal stoffelijk denkniveau in alle communicaties te handhaven. Dan betekent het alleen een vergroting van eigen krachten en geestelijke achtergronden, zonder de eigen relatie met de wereld zo te veranderen buiten eigen besef om, dat dit onvoorzienbare gevolgen kan hebben.

Is dit voldoende?

x. Mijn ervaring is, dat je ook in zakelijke omstandigheden dan intuïties krijgt

- Ik heb reeds gewezen op het nut van ontspanning van de hersenen. Maar met meditatieprocessen als zodanig heeft het niets te maken. Alleen zal men op deze wijze de bestaande gedachtenketens verbreken en zo weer een juistere en omvattender beeld kunnen krijgen van situaties, problemen enz.

Wanneer u uzelf leeg maakt, breekt u de bestaande gedachtengangen af. Het gevolg is, dat u opnieuw alles kunt evalueren en daarbij alles, wat in bewustzijn en onderbewustzijn in dit verband aan gegevens bestaat, naar voren brengt. Juister inzicht en de mogelijkheid tot juister reageren zijn dan inderdaad aanwezig.

x En de geest dan?

- Het is mogelijk, dat iemand uit de geest of paranormale factoren hierbij een rol spelen. Maar zolang dit niet zeer duidelijk kenbaar is, kunt u het wat mij betreft beter houden op een werken van eigen gedachtenprocessen door ontspanning tot betere evaluatie in staat.

x Is dat hetzelfde als inspiratie?

- In feite is inspiratie alleen datgene, wat een geest u in geeft, zo dat een wijziging van uw gedachteninhoud tot stand wordt gebracht, zonder dat tussenliggende redelijke factoren, of bestaande kennis van eigen ik daarbij een rol spelen, of achterhaalbaar zijn.

Er wordt dan tijdelijk een geheel nieuw, uw eigen besef vreemd, begrip opgebouwd uit uw eigen gedachteninhoud door ingrijpen van buiten. Maar sommige mensen noemen ook intuïtieve processen inspiratie en zouden ook het voorgaand omschrevene inspiratie willen noemen. Juist is dit echter niet.

x Werkt de geest ook door dromen?

- Dromen kunnen geestelijke belevingen mede omvatten. Maar algemeen gesteld is het dromen een mentaal proces, waardoor in het ik bestaande onevenwichtigheden, zowel in gevoels- als gedachtenleven, worden opgevangen door tegengestelde emoties en voorstellingen. Hierdoor zal, bij het wakker worden, in het dagbewustzijn weer enig evenwicht heersen. Een mens, die werkelijk volledig niet droomt, zal door de voortdurende op-
eenstapeling van spanningen en de daaruit voortkomende eenzijdigheden van gevoelen en denken op de duur waanzinnig worden.

De droom is noodzakelijk voor het behouden van je innerlijk evenwicht en betekent in feite een compenseren van de onevenwichtigheden, die tijdens de dag zijn ontstaan. Hierdoor wordt het u mogelijk, met enige evenwichtigheid in de gevoelswereld en beschikking over alle associatiemogelijkheden, steeds weer op de "werkelijkheid" te reageren.

x Niet altijd zal de droom alle eenzijdigheid teniet kunnen doen, maar zij scheidt in ieder geval toch enige ontspanning, waardoor men een ruimere marge van emotie en verstand overhoudt. Indien je in je droom intervenueert, is dat dan slecht of goed? Sommige mensen weten immers in hun dromen veranderingen aan te brengen naar eigen believen.

- Waarom zou je dit niet doen? Wanneer u in de droom de verandering aanbrengt, zult u daardoor een deel van uw onmachtsgoelens, tijdens het dagbewustzijn opgedaan, afreageren middels dit machtsvertoon in uw droom.

Men kan in de droom intervenueeren, wanneer men even is ontwaakt, door het beeld te veranderen, dat in de slaap dan wordt overgenomen, men kan ook dromen, dat men droomt en zo het besef behouden, daardoor men zijn gedachten in een nieuwe richting kan sturen.

Wanneer u ontwaakt en in halfslaap de droominhoud korri-geert met uw fantasie, zal echter blijken, dat bij het

herbeginnen van de droom in de inhoud alle verdere mogelijkheid tot beheersing verder ontbreekt.

Indien u uw droom tijdens het dromen pleegt te korrigeren en dit meerdere malen of zelfs vaak voorkomt, dan kunnen wij wel stellen, dat hierdoor gezocht wordt naar een compensatie voor eigen gebondenheid tijdens het bestaan overdag.

Ik moet echter nu mijn bijdrage gaan beëindigen. Ik wil nog opmerken, dat, wanneer wij spreken over het denken, door de woorden, die wij daarvoor moeten gebruiken, alweer een deel van de werkelijkheid vertroebeld hebben. Zolang u dit blijft beseffen, zult u ook inzien, dat woorden wel de aanleiding kunnen en soms moeten zijn tot het denkproces, maar nimmer in de plaats van het denkproces gesteld kunnen worden.

Wanneer de mensen dit beter zouden beseffen, zou dit zowel hun bewustzijn als hun samenleving volgens mij zeer ten goede komen.

Ik dank u voor uw aandacht en wens u ook verder een aangename avond toe.

-0-0-0-0-0-

Goeden avond, vrienden.

Ook het tweede deel van de avond kunnen wij besteden aan een onderwerp naar uw keuze.

x 't Mohammedanisme heeft betrekkelijk weinig invloed gehad op het westen. Wij zouden graag iets meer over dit geloof en zijn profeet willen vernemen.

d e i s l a m

In het westen beschouwt men de islam vaak als een te eenvoudige en eenzijdige godsdienst, eens gepredikt door de karavaandrijver, rechter, karavaanbezitter en legeraanvoerder Mohammed.

Dit beeld is vertekend en onjuist. De basis van de islam was het verdrijven van de afgodendienaren uit Mekka. Dit was de oorzaak voor de eerste heilige oorlog.

Daarbij dient te worden opgemerkt, dat deze eerste heilige oorlog gelijktijdig een eerste, vastere band betekende tussen een groot aantal in de woestijnen levende stammen en groepen, die voor deze aanval, al geloofden de meesten niet in Mohammeds leringen, samen kwamen.

De islam is een zeer strijdlustig geloof, omdat het hen gaat om het terugvinden van de ene, ware, God. Deze God vinden wij echter reeds bij Abraham, die ook, zoals u zult weten, de vader was van Ismael. Feitelijk is Allah identiek met de God van de joden.

Hierdoor ontstond een mogelijkheid voor groepen, die in de richting van het ééngodendom georiënteerd waren, zich aan te sluiten bij een gemeenschap met alle voordelen van dien.

De aard van de betrokkenen maakt het echter begrijpelijk, dat binnen de zo ontstane gemeenschap al snel allerhande

menigsverschillen ontstonden. Een van de meest bekende splijtingen is die, welke veroorzaakt werd door Ali en Hussein, die beiden beweerden de enige ware opvolger van de profeet te zijn.

Het geheel van de cultuur werd door deze godsdienst eveneens sterk beïnvloed. Ik haal slechts enkele opvallende punten aan. Ofschoon de mozaïsche wetgeving, zoals het jodendom deze volgde, niet in het bijzonder werd erkend als juist, geldt het "Ik ben de Heer, uw God, gij zult geen gesneden beelden voor mijn aanschijn stellen" in de islam. Het is daarin zelfs heel wat vollediger tot uiting gekomen dan in jodendom of christendom het geval was.

Dit betekende een bepaalde nadruk in de cultuur, waarin sierkunst en architectuur tot de voornaamste kunstuitingen gingen behoren. Het voorlezen van de koran en alle bijkomende leringen en kommentaren werd eveneens een kunstvorm op zichzelf.

De teksten worden n.l. gezongen. In het begin was dit voornamelijk een preludiëren op eenvoudige melodieën, zoals de herders die op hun fluit speelden. Op de duur ontstond hieruit echter een geheel eigen vorm van muziek, die ook op de mundane vormen daarvan grote invloed had, zowel in de duur van liederen als de toonzetting en ritmen.

De abstracte kunst voerde deze mensen verder tot een werken met verhoudingen volgens bepaalde regels, die soms zelfs goddelijk genoemd werden of op de getallen van de suren gebaseerd werden. Mystieke betekenissen kunnen hierdoor ook in de afmetingen van gebouwen, binnenplaatsen enz. worden gelegd.

Een voorbeeld van dergelijke symboliek kunt u ook op europese bodem nog wel terugvinden, zoals in het Alhambra, waar meerdere ruimten een zuiver mystieke achtergrond hebben. Een enkel voorbeeld is de binnenplaats met de twee waterbekkens.

Dank zij dit geloof en de zo ontstane eensgezindheid van de woestijnbewoners wordt het ontstaan van de kalifaten mogelijk. Dezen breiden hun gezag al snel uit over het geheel van moors-Afrika.

Daarbij moet opgemerkt worden, dat vele van deze gekleurde noordafrikanen christelijke achtergronden hebben. Vele van hun christelijke voorstellingen worden door de islam geabsorbeerd. Ook joodse wijsbegeerte en griekse filosofie en kennis wordt in de periode, dat de kalifaten tot bloei komen, door de gemeenschap geabsorbeerd. Men mag dan ook wel stellen, dat de beschaving van de islamitische rijken in deze tijd hoger staat dan die van west-Europa.

Veel geschriften, die nu nog van belang worden geacht bij het bestuderen van b.v. alchemie en kabbala, komen in eerste aanleg tot stand in deze islamitische rijken, die een voor die tijd onvoorstelbaar hoog cultureel peil bereiken.

Toch kan ik mij voorstellen, dat de meeste mensen zonder meer aannemen, dat de islam maar heel weinig invloed heeft uitgeoefend in Europa. Als het om het geloof gaat, is dit niet geheel onjuist, maar wanneer het om cultuur en weten gaat, is deze aanname zonder meer een grote vergissing.

Zeker, de islam is, door onderlinge strijd, langzaam gedetorieerd, zodat zij nu haar werkelijke betekenis voor een groot deel verloren schijnt te hebben.

In uw dagen immers schijnt de islam niet veel meer te betekenen dan een godsdienstige rationalisatie van politieke banden. Eens was het echter een eenheid van mensen, die geen politieke konsekwenties behoefde te hebben. Mensen vonden elkaar in het aanbidden van de ene God, zonder meer.

In de tijd, dat zowel geheel noord-Afrika, een deel van zuidelijk Azië en zelfs van zuid Europa door de kaliefen werd beheerst, ontstond in uw werelddeel de kruisvaardersmentaliteit. Maar ook al voor Peter van Amiens zijn berucht geworden oproep deed, trokken europese avonturiers naar de gebieden, waar de islam heerste. Soms bekeerden zij zich tot dit geloof, omdat daarvoor vaak nogal grote voordelen werden geboden en men bovendien er meerdere wettige vrouwen op na kon houden, wat voor vele christenen aantrekkelijk was.

In andere gevallen trok men op tegen de "heidenen" om middels roof, gerechtvaardigd door de verdediging van het christelijke geloof, zichzelf te verrijken.

Indien wij nagaan, hoe groot de veranderingen zijn, die tussen rond 900 n. chr. en 1200 n. chr. in Europa optreden, zowel in cultuur als in opvattingen omtrent o.m. standen, recht, de gedragsnormen voor de doorsnee gelovige, zo moeten wij toch wel aannemen, dat de kruisvaarders meer met zich terug hebben gebracht dan alleen maar kostbare goederen en wonden, opgelopen in het rijk der kaliefen.

De levensstijl van Europa verandert in zeer korte tijd zeer snel. Bv. de tapijtweefkunst maakt grote ontwikkelingen door. Enkele van de fraaiste en grootste gobelins komen in deze periode tot stand. Maar ook fijne weefsels treden opeens meer op de voorgrond. Wij zien b.v. de eerste kostbare en zeer zeldzame damasten ontstaan in zuid-franse gemeenschappen.

Zowel de vraag als de opeens kenbaar wordende nieuwe technieken hebben kennelijk te maken met zaken, die men in het oosten heeft leren kennen. Ook andere technieken, die tot dan voornamelijk in Afrika en het nabije oosten werden gebruikt, worden nu opeens tot in Duitsland toe door handwerkslieden gehanteerd.

De in deze periode eveneens op gang komende ontwikkelingen van de chemie en het optreden van nieuwe zienswijzen in de geneeskunde, zijn kennelijk eveneens ontleend aan de islamitische cultuur.

Het lijkt mij dan ook niet juist, wanneer wordt beweerd, dat de islam geen invloed heeft gehad op Europa. Waarom en hoe wordt duidelijk, wanneer wij ons realiseren, dat in betrekkelijk korte tijd, dank zij de leer van de profeet, nieuwe wetten en gebruiken hun intrede deden in een groot gebied.

Nu zijn er in Europa wel wetten ontstaan dank zij de Merovingers en Karel de Grote. Een deel van die wetten was ongetwijfeld reeds toen gebaseerd op het oude romeinse recht. Opvallend is echter, dat een andere omschrijving van de rechten en voorrechten van de standen, gepaardgaande met een nieuwe omschrijving van de plaats van de kerk in de gemeenschap, vanaf rond 1100 kenbaar wordt, wat rond 1400 zelfs tot een aanmerkelijke wijziging in het tot dan toe bestaande machtspatroon voert.

Wij zien, dat in deze periode de plaats van de vorsten als dragers van cultuur en behoeders van wetenschappen en kunsten opeens veel hoger wordt aangeslagen dan voorheen, terwijl ook hun onderlinge banden en de wijze, waarop zij

zelfs tijdens oorlogen gegevens uitwisselen, doet denken aan de wijze, waarop dit tussen de rijken van de islam gebruikelijk was. Dit is meer dan een toeval.

Het is volgens mij wel duidelijk, dat een deel van de islamitische gedragswijze en zedenleer door is gedrongen tot in de kern van het christendom. Zelfs in de werken van christelijke filosofen van die dagen treffen wij soms passages aan, die op wonderlijke wijze de beschrijvingen voor de geest roepen, die de profeet gaf van zijn reis tot in de zevende hemel. Iets, wat u niet in de koran zelf, maar wel in de daaromheen bestaande overleveringen ook nu nog kunt aantreffen.

Wie zegt, dat de islam voor het westen maar van heel weinig betekenis is geweest, vergist zich werkelijk. Maar de aantrekkingskracht van de leer is voor de gemiddelde westerling nogal gering.

De dogmatiek van de islam zelf vindt men immers terug in de christelijke kerken. Het moederbegrip als uitgedrukt in b.v. de Amadya Muslimkerk treft men aan in de kerk van Rome. De praktijken en gebruiken van islamitische kloosterorden kunnen wij aantreffen in vele op christelijke basis werkende geheimscholen en bepaalde meditatiegebruiken, zullen wij zelfs in de orde voorschriften van christelijke orden aantreffen.

Daarbij mag men bovendien niet vergeten, dat juist de islam veel beginselen absorbeerde, die stammen uit zowel het vroege christendom als het jodendom, dit naast opvattingen uit andere godsdiensten en leerstellingen.

Het is duidelijk: men vindt hierin als westerling niet veel, dat verrassend nieuw en ander is. De denker in Europa voelt zich dan ook veel meer tot meer exotische filosofieën aangetrokken, zoals de stellingen van een Laotze, Kurfutze, de boeddha, de hindoeïsheden, zoals kenbaar uit de Upanishaden.

Deze leringen hebben a.h.w. een vervreemdingseffect. Zij zijn te volgen, te begrijpen, maar staan voor de westerling buiten de normale wereld, zoals hij die kent.

Hij kiest liever voor dit geheel andere dan voor de islam, die anders is dan het christendom, maar in vele opzichten daarmee toch zo heel dicht verweven is.

Dan heeft de westerling nog een ander bezwaar. Hij is langzaam gekomen tot een grote vrijheid in zijn beleving van de godsdienst. De godsdienstige plichten trekken de mens van deze dagen kennelijk minder aan, dan de rechten en genaden, die men door zijn geloof kan verkrijgen. Dit gaat zover, dat zelfs betrekkelijk onbelangrijke zaken zoals de onthouding van vlees op vrijdagen door het kerkelijk gezag ongedaan gemaakt moesten worden, omdat men zich daaraan eenvoudig toch niet meer wenste te houden.

Ook de plicht om te kerken, de biechtplicht, zoals deze bij de katholieken placht te bestaan, hebben eveneens een ander, veel minder karakter gekregen. Ook in andere christelijke gemeenschappen aanvaardt men steeds minder beperkingen en verplichtingen. Men wenst wel te geloven, maar dan bij voorkeur volgens eigen inzicht en in alle zaken agerende op basis van vrijwilligheid.

De islam is echter ook nu nog in deze zaken zeer disciplinair van instelling. Je hebt te bidden op de juiste tijd, dient je regelmatig te reinigen voor het gebed. Wat men desnoods mag wegverklaren door te stellen, dat dit eens

in de woestijn belangrijk was voor de hygiëne, zoals ook de besnijdenis een voorname maatregel was om ziekten te voorkomen, evenals bij de joden eens. Maar men houdt aan deze gebruiken ook nu nog nadrukkelijk vast. Een onbesnedene kan geen muselman zijn. En dat vermindert de interesse toch wel wat.

Overigens is het een feit, dat de moslim veel getrouwer de voorschriften van zijn geloof volgt, een veel verdergaande overgave aan zijn God kent, dan de doorsnee christen. Mogelijk is ook dit laatste een reden voor vele westerlingen, om de belangrijkheid van de islam en haar belijders wat op de achtergrond te schuiven.

Kan men komen tot een meer vrijblijvende beleving van de grondwaarden en filosofieën van de islam, dan is men zo hier en daar nog wel bereid zich er mee bezig te houden, maar dan toch a.u.b. op een afstand, of- indien dat niet kan - in de vorm van een soort mystiek, die gelijktijdig ook andere denkbeelden kan omvatten.

Een voorbeeld van de wijze, waarop dit wel geschiedt, is de soefibeweging, maar er zijn ook andere voor het westen meer aanvaardbare richtingen, waarin echter het islamitische karakter toch sterk op de achtergrond blijft.

Ik hoop u met dit alles reeds duidelijk gemaakt te hebben, dat de invloed, die de islam op het westen had en heeft, vooral klein schijnt te zijn, omdat ofwel de leer deels werd opgenomen in christelijke benaderingen, danwel wordt afgewezen om verschillende redenen.

Maar ga nu eens na, wat men o.m. aan de islam te danken kan hebben. Weet u b.v., dat al u moderne horoscopen ook nu nog getrokken worden op basis van gegevens, die niet, zoals u mogelijk denkt, rechtstreeks van de chaldeeën stammen, maar die ontleend werden aan de werken van de grote astrologen en astronomen uit de tijd van de kaliefaten?

Realiseert u zich, dat de eerste formuleringen voor chemische reacties en enkele regels, die ook nu nog in de wetenschap van belang worden geacht, niet stammen uit het christendom, maar deels uit de tijd der kaliefaten stammen, ofschoon zij deels ook verder vervolgd kunnen worden tot hun griekse en egyptische bronnen. Maar het merendeel van de in Europa gangbare versies stamt uit het nabije oosten, uit de rijken van de mohammedanen.

Er zijn wel degelijk vele beïnvloedingen aantoonbaar. Maar ook het meer mystieke en magische denken van de islam was kennelijk voor bepaalde groepen christenen zeer attractief. Zelfs bepaalde uitdrukkingen blijken direct aan de legenden en leringen van de moslims ontleend. Kent u b.v. de uitdrukking: over de snede van het zwaard gaan?

Wanneer de ziel of de geest overgaat, zal hij op haar weg naar de hemel, zo vertelt de legende, de kloof van Dskehena ontmoeten. Daarover ligt het zwaard der rechtvaardigheid, het scherp naar boven gewend. De zielen van de vromen, vol vertrouwen op Allah, schrijden over het scherp van het zwaard als over een brug. Maar uit de hel beneden hen komen alle onzekerheden, verzuimen, zonden als spookgestalten omhoog en doen de mens wankelen op zijn gevaarlijke weg. Wee hem, die in zich verdeeld is. Want wankelende op het scherp van het zwaard zal hij vallen in de kloof van de hel, waar zijn lot voor eewig bepaald is.

U kent de term en hebt die menige malen gehoord, zonder haar oorsprong te beseffen. Maar vele beelden, die u gebruikt, treffen wij eveneens aan bij de moslims. Dit wijst toch wel op een intense en wederkerige beïnvloeding volgens mij.

De leer van het innerlijk ik, dat zich met God verenigt, bij middeleeuwse mystici vaak in gebruik, compleet met het oprijzen boven de aarde en betreden van de hemelen, lijkt wel geheel overgenomen te zijn uit vrome overleveringen van de islam.

Gebruiken van bepaalde sekten, die Mohammed belijden, vinden wij tot in deze dagen terug bij zich uitdrukkelijk christelijk noemende scholen in het westen, zoals de rosenkruisers. Waarbij men kennelijk liever voorbijgaat aan het feit, dat stellingen over de kringloop van de ziel reeds besproken werden rond 900 n. chr. in centra van islamitische godgeleerdheid.

De spiegeling en de zelferkenning daardoor, eveneens in vele genootschappen gebruikt, stamt zeker voor een deel uit de werkwijze van bepaalde monniksorden, die Allah aanriepen.

De opstelling van mensen in een bepaald patroon tijdens rituelen, zoals bij loges van het Groot-Oosten gebruikelijk, schijnt direct overgenomen van een mystieke orde van derwischen - zwervende monniken. En zelfs uw kopje koffie hebt u leren drinken dank zij de aanvallen van de islam op Europa.

Een groot deel van de spaanse cultuur heeft moorse, islamitische trekken, ondanks het fervent katholicisme. Overigens spelen ook oude kretenzergebruiken hier wel een rol. Bovendien: Jezus verkondigde naastenliefde, eerbied voor elkaar, weldadigheid, rechtvaardigheid. Lees nu de koran eens na, volgt de commentaren eens, neem kennis van de geschiedenis en u zult zien, dat dit precies hetzelfde is, wat Mohammed voor ogen stond. Jezus zuiverde de tempel van de wisselaars, maar kon niet meer doen dan dit. Want Rome beheerste zijn volk. Mohammed komt tot oorlog, omdat het voor hem een mogelijkheid is, een noodzaak zelfs, om de waarheid te doen zegevieren. Maar hij pleit voor rechtvaardigheid, beveelt weldadigheid en genade aan, zelfs eerbied voor priesters van joden en christenen.

Daarom is het niet voldoende te stellen, dat de islam invloed heeft gehad op Europa, maar moeten wij bovendien duidelijk stellen: Mohammed was een groot man, ook al was hij een epilepticus. Hij bracht wijsheid en medemenselijkheid, trouw, broederschap en verbondenheid.

Laat ons beseffen, dat de innerlijke en geestelijke wijsheid van de islam niet behoeft onder te doen voor de christelijke wijsbegeerte, erkennen, dat verhalen als Mohammeds reis naar de hemel meer zijn dan 'n sprookje en diepere betekenis heeft.

Besef bovenal, dat God wordt gezien als de almachtige, de alomvattende kracht, aanbeden wordt met evenveel, of meer eerbied en trouw dan bij u denkbaar is. Laat mij daarom de volgende konklusie trekken: De islam heeft invloed gehad en is nog steeds van grote betekenis. Maar de gelovigen hebben het contact met de bron verloren, zo goed als dit bij de christenen het geval is. Maar van invloed is zij zelfs nu nog op de mogelijkheden, gebruiken en denkwijzen van het westen.

Goeden avond.

(bekort)

d.d. 27 november 1976